

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 37/2025-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Petra Molnára a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. v Ústave na výkon trestu odňatia slobody [REDAKOVANÉ], proti postupu Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 34T/36/2019 takto

r o z h o d o l :

1. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e .**
2. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 8. januára 2025 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 34T/36/2019. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov a priznal mu primerané finančné zadostučinenie 5 000 eur. Sťažovateľ zároveň ústavný súd požiadal o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že uznesením vyšetrovateľa Prezídia Policajného zboru, úradu hraničnej a cudzineckej polície, národnej jednotky boja proti nelegálnej migrácii, oddelenia operatívnej činnosti a vyšetrovania Západ ČVS: UHCP-86/NJ-2-2016 z 20. septembra 2017 bolo sťažovateľovi vznesené obvinenie pre prečin obchodovania s ľuďmi podľa § 179 ods. 1 Trestného zákona. Po skončení prípravného konania prokurátor Okresnej prokuratúry Trnava 20. júna 2019 podal podľa § 234 ods. 1 Trestného poriadku na sťažovateľa obžalobu na okresnom súde, ktorý o nej rozhoduje v napadnutom konaní, pričom do podania ústavnej sťažnosti (t. j. do 3. januára 2025, pozn.) okresný súd v napadnutom konaní o trestnej veci sťažovateľa nerozhodol.

3. Dňa 30. októbra 2024 sťažovateľ v predmetnej trestnej veci podal sťažnosť na prietahy podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku, pričom do podania ústavnej sťažnosti nebolo o tejto sťažnosti rozhodnuté.

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti v podstatnom namieta, že okresný súd v napadnutom konaní spôsobil neprímerané prietahy. Sťažovateľ poukazuje na to, že v jeho trestnej veci síce bolo nariadených viacero termínov hlavného pojednávania, avšak tieto boli z objektívnych príčin (nedostavenie sa obhajcov, obžalovaných, resp. svedkov) odročované – naposledy sa hlavné pojednávanie konalo 29. októbra 2024, avšak z dôvodu neprítomnosti svedkov bolo odročené na 23. január 2025.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Ústavný súd na predbežnom prerokovaní preskúmal, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde) a osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

6. V rámci predbežného prerokovania s prihliadnutím na sťažovateľom formulované argumenty ústavný súd dospel k záveru, že ústavnú sťažnosť je potrebné odmietnuť z dôvodu jej neprípustnosti podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde v spojení s § 55 písm. d) a § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

7. Ústavný súd pripomína, že v zmysle princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy poskytuje v konaní podľa uvedeného článku ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, že o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je teda rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom ochranu základným právam a slobodám poskytuje v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo a ústavný súd až subsidiárne. Zmysel a účel princípu subsidiarity, ktorý je vyvoditeľný z čl. 127 ods. 1 ústavy, teda spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a podľa svojej povahy ani nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013, IV. ÚS 68/2020 a i.).

8. Konceptia konania o ústavnej sťažnosti je totiž založená na tom, že predstavuje subsidiárny procesný prostriedok na ochranu ústavou zaručených základných práv a slobôd. Ústavný súd nie je

súčasťou sústavy všeobecných súdov či iných orgánov verejnej moci, a preto nemôže nahrádzať ich činnosť. Jeho úlohou je v súlade s čl. 124 a nasl. ústavy ochrana ústavnosti, a nie tzv. bežnej zákonnosti, resp. protiprávnosti. Z tohto pohľadu je nevyhnutnou podmienkou konania, ktorá musí byť pred podaním ústavnej sťažnosti splnená, vyčerpanie všetkých procesných prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje. Právomoc ústavného súdu je teda vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno zhojiť inými procesnými prostriedkami, resp. už nie je možná náprava iným spôsobom. Jedinú výnimku z tohto pravidla predstavuje § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd neodmietne prijatie ústavnej sťažnosti pre jej neprípustnosť, ak sťažovateľ preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky nápravy, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa, ktoré však sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti netvrdil, tým menej preukazoval.

9. Ústavná sťažnosť teda má byť podaná až vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže reálne domôcť ochrany svojich práv u ostatných orgánov verejnej moci, najmä všeobecných súdov. Postavenie ústavného súdu tak možno obrazne prirovnať k „záchranej brzde“, ktorú je možné použiť až vtedy, ak zlyhajú všetky obvyklé a predvídané prostriedky na zabránenie vzniku hroziacej ujmy, teda zabránenie porušenia ústavných práv. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľa pred inými orgánmi verejnej moci (IV. ÚS 68/2020, II. ÚS 559/2021, II. ÚS 514/2022, II. ÚS 156/2023).

10. Subsidiarita ústavnej sťažnosti má pritom dimenziu formálnu i materiálnu. Formálna dimenzia znamená, že sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti musí „formálne“ podať všetky prostriedky na ochranu práv, ktorými disponuje, a materiálnou subsidiaritou je myslené to, že tieto prostriedky odôvodní spôsobom, ktorý všeobecnému súdu umožní ústavnoprávny prieskum. Pokiaľ právny predpis ustanovuje, že v určitej procesnej situácii je príslušný na rozhodovanie o právach a slobodách jednotlivca konkrétny orgán verejnej moci, bolo by zásahom do jeho právomoci a porušením princípu del'by moci (čl. 2 ods. 2 ústavy), pokiaľ by iný orgán o týchto právach rozhodoval bez toho, aby bola daná možnosť príslušnému orgánu na realizáciu jeho právomoci. Obidve tieto hľadiská preto treba reflektovať pri interpretácii a aplikácii jednotlivých inštitútov zákona o ústavnom súde, v danom prípade pre posúdenie prípustnosti ústavnej sťažnosti a príslušnosti ústavného súdu na jej prijatie na ďalšie konanie (IV. ÚS 68/2020, II. ÚS 559/2021, II. ÚS 514/2022, II. ÚS 156/2023).

11. Podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku ak je dôvodný predpoklad, že došlo k prierahom v príprave prejednávania veci súdom, v určení termínu konania a rozhodnutia alebo k prierahom vo vyhotovovaní súdneho rozhodnutia, ktorákoľvek zo strán môže podať prostredníctvom tohto súdu sťažnosť pre nečinnosť na nadriadenom súde, aby určil primeranú lehotu na uskutočnenie namietaného úkonu; ak sa nepostupuje podľa § 55 ods. 4 Trestného poriadku, súd musí bez meškania túto sťažnosť pre nečinnosť zaslať spolu so spisom, svojím stanoviskom a stanoviskom predsedu súdu nadriadenému súdu.

12. V danom prípade sťažovateľ akceptoval subsidiárne postavenie ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd tým, že vo svojej právnej veci podal sťažnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku ešte pred tým, ako doručil ústavnému súdu ústavnú sťažnosť. V okolnostiach

daného prípadu sťažovateľ podaním sťažnosti podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku, ako aj podaním ústavnej sťažnosti vedome vytvoril stav „dvojkoľajnosti konania“, keď by o tej istej veci mali súbežne rozhodovať dva orgány súdneho typu (nadriadený súd ako sťažnostný súd a ústavný súd), čo nie je v podmienkach právneho štátu rešpektujúceho princíp právnej istoty ústavne aprobovateľné. Vzhľadom na skutočnosť, že uplatnenie právomoci nadriadeného súdu v danej veci predchádza uplatneniu právomoci ústavného súdu, možno považovať podanie ústavnej sťažnosti ešte pred rozhodnutím nadriadeného súdu o sťažnosti podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku, ktorá bola sťažovateľom využitá, za predčasné. Ústavný súd môže prijať ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie a meritórne o nej rozhodnúť až vtedy, ak príslušné orgány verejnej moci už nemajú možnosť namietaný stav zásahu do základných práv alebo slobôd napraviť.

13. Sťažovateľ je povinný pred podaním ústavnej sťažnosti vyčerpať všetky opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je oprávnený podľa osobitných právnych predpisov. Iba za predpokladu, že sťažovateľ využil všetky jemu dostupné právne prostriedky súdnej a inej ochrany svojho základného práva alebo slobody a nebol pri ich uplatnení úspešný, môže podať ústavnú sťažnosť. Sťažovateľ nemá podľa ústavy, zákona o ústavnom súde a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z existujúcich systémov súdnej ochrany využije, ale je povinný postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľom ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni jeho právomocí. Pritom podľa judikatúry ústavného súdu vyčerpanie všetkých opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných právnych predpisov, neznamená jeho samotné podanie oprávnenou osobou, ale až rozhodnutie o ňom príslušným orgánom verejnej moci.

14. Je nepochybné, že sťažovateľ nevyčerpal všetky prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu označených práv v systéme všeobecných súdov účinne poskytuje, keďže proti napadnutému postupu okresného súdu síce podal sťažnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku, avšak o tejto sťažnosti nebolo dosiaľ nadriadeným súdom rozhodnuté.

15. V zmysle už uvedeného možno uzavrieť, že právny poriadok Slovenskej republiky poskytuje sťažovateľovi účinný právny prostriedok ochrany jeho základných práv a slobôd, ktorý sťažovateľ aj využil (t. j. podal sťažnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku). Inak povedané, v tejto chvíli sa ústavná sťažnosť javí byť predčasne podaná, keďže na základe sťažovateľom podanej sťažnosti podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku je nadriadený súd oprávnený poskytnúť ochranu základným právam a slobodám sťažovateľa. Prijatím ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie by došlo k vzniku ústavne neakceptovateľného stavu, keď by v zásade o rovnakej veci rozhodovali paralelne viaceré orgány.

16. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní podľa zásady *ratio temporis* odmietol ústavnú sťažnosť ako neprípustnú (predčasne podanú) podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde v spojení s § 55 písm. d) a § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (bod 2 výroku tohto uznesenia).

17. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť ako celok odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa uplatnenými v jeho ústavnej sťažnosti.

III.

K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom

18. V zmysle § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže ustanoviť navrhovateľovi právneho zástupcu, ak navrhovateľ o to požiadala, ak to odôvodňujú jeho pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tieto tri predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu vyhovieť (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 588/2015).

19. Ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade u sťažovateľa nie sú splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Z obsahu ústavnej sťažnosti a výsledku jej posúdenia ústavným súdom (ako to vyplýva z časti II tohto uznesenia) je zrejmé, že v danom prípade ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 588/2015, II. ÚS 193/2020). Keďže nebol splnený jeden z nevyhnutných predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd nevyhovel (bod 1 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. januára 2025

Luboš Szigeti
predseda senátu